

ΠΩΣ ΕΠΑΝΕΣΤΑΤΗΣΑΝ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Η ἔκρηξις τοῦ Ἀγῶνος εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἑλληνικῆς γῆς καὶ προηγῆθη τῆς 25^{ης} Μαρτίου καὶ ὑστέρησεν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ πρῶτον τουφέκι τῆς ἐλευθερίας ἤκούσθη τὸ πρῶτὸ τῆς 25^{ης} Ἀπριλίου τοῦ 1821.

Οἱ λόγοι τῆς ἐπιβραδύνσεως ταύτης ὀφείλονται κυρίως εἰς τὴν θέσιν τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ μέσῳ τῶν Τούρκων, θέσιν δημιουργηθεῖσαν διὰ τῆς συμβιώσεως ἐπὶ τόσους αἰῶνας, καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ὀπλῶν καὶ ἔξοικειώσεως πρὸς αὐτά, μυστικῆς συνεννοήσεως μετὰ τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν περιχώρων: ἀγροφυλάκων, ἀμπελοφυλάκων, ποταμάρχων, νεροκρατῶν, ποιμένων καὶ κυνηγῶν.

Ἡ συνεννόησις διεξήχθη δι' ἐμπίστων καὶ γενναίων πατριωτῶν καὶ φιλαθηναίων, ἐκλεγέντων πρὸς τοῦτο καὶ μνηθέντων, ὡς καὶ τινες ἄλλοι τοῦ τόπου, εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.

Τίνες ἦσαν οἱ μνηθέντες καὶ ὑπὸ τίνων ἐμυήθησαν οὗτοι; Τίνες ἦσαν οἱ διεξαγαγόντες τὰς μετὰ τῶν χωρικῶν συνεννοήσεις; Ποῦ εὗρέθησαν ὄπλα; Πῶς παρεσκευάσθη πυρῆτις καὶ κατεσκευάσθησαν φυσέκια; Ταῦτα ἢ οὐδὲν ἢ μόνον δι' ὑπαινιγμῶν καὶ σημειώσεων ἀτελέστατα μανθάνομεν ἐκ τοῦ γνωστοῦ εἰδικοῦ ἱστορικοῦ ἔργου, τοῦ συγγραφέως του Διον. Σουρμελή ἐλθόντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν πατρίδα του τὰς Ἀθήνας κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1822 καὶ

μη γνωρίσαντος τὰ πράγματα ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὰ ἀμέσως προηγηθέντα τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἀγῶνος, τὰ τῆς ἐπακολουθησάσης πολιορκίας, ὡς καὶ τὰ πολεμικὰ γεγονότα τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπαναστάσεως συνοπτικῶς ἐκτίθενται ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὄχι ἀκριβῶς πάντοτε.

Εὐτυχῶς ἐμελετήθησαν καὶ διάφοροι ἄλλαι ἔντυποι καὶ ἔγγραφοι πηγαί, περιεσώθησαν δὲ καὶ ἱκαναὶ κατὰ παράδοσιν τοιαῦται, ἱκανῶς διαφωτιστικαὶ τῶν πρὸ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1821 διαδραματισθέντων ἐν Ἀθήναις.

*

Γνωρίζομεν λοιπὸν ὅτι, ἐκ τῶν τριῶν Δημογερόντων τοῦ τελευταίου τῆς Τουρκοκρατίας ἔτους, ὁ Προκόπιος Ἰωάννου Μπενιζέλος εἶχε μνηθῆ τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου ὡς ὑπόδικος διέμεινε κατὰ τὸ ἔτος 1818· ὅτι τὸν δεύτερον Δημογέροντα Ἀγγελον Σωτηριανὸν Γέροντα ἐμύησεν εἰς Ἀθήνας ἐλθὼν ἐξ Ὑδρας ὁ φιλόπατρις καὶ γενναῖος πλοίαρχος Φόνος. Ὁ αὐτὸς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐμύησε καὶ τὸν τρίτον Δημογέροντα Παλαιολόγον Ἀλεξάνδρου Μπενιζέλον, οὗτινος ἀτυχῶς οὐδὲν ἀνευρέθη μέχρι τοῦδε σημείωμα.

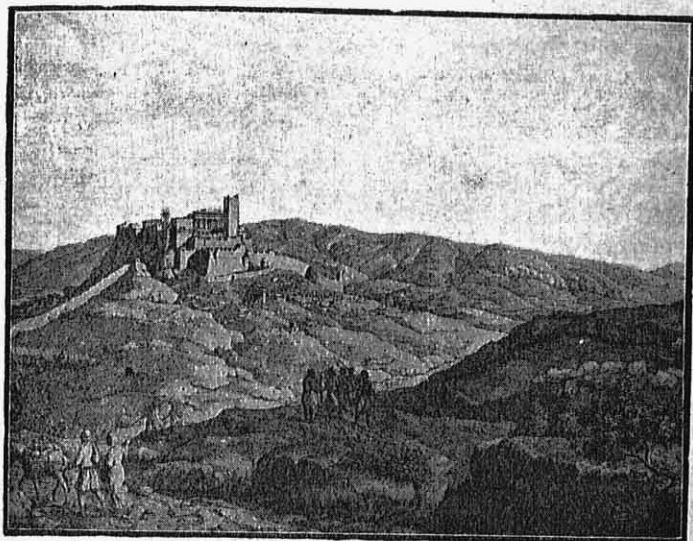
Κατόπιν, φαίνεται, οἱ Δημογέροντες οὗτοι ἐμύησαν τινὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀρχόντων καὶ τινὰς ἄλλους ἰσχυροὺς τοῦ τόπου καὶ ἰδίως τοὺς μετὰ τῶν χωρικῶν συνδεομένους διὰ τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ἰδιοκτησιῶν των ἢ ἄλλων δοσοληψιῶν.

Τοιοῦτος μνημονεύεται ὀνομαστὶ ὁ Παναγῆς Ζαχαρίτσας. Ἐπίσης ἀόκνως καὶ νοημόνως εἰργάσθη διὰ τὴν μετὰ τῶν χωρικῶν συνεννόησιν ὁ Ἀθηναῖος Δημήτριος Ζωγράφος, διατελέσας ἄλλοτε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βύρωνος ὡς Ἑλληὴν γραμματεὺς του καὶ ἀναχωρήσας μάλιστα μετ' αὐτοῦ ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἔτος 1811.

Αἱ δὲ μετὰ τῶν Φιλικῶν τῆς Χαλκίδος συνεννοήσεις φαίνεται ὅτι διεξήχθησαν διὰ τοῦ Νικολάου Καλεφροναῖ, συλληφθέντος μάλιστα κατὰ τὴν τελευταίαν του μετάβασιν ὡς ὑπόπτου καὶ ριφθέντος εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ φρουρίου.

“Όπλα κατωρθώθη νὰ προμηθευθῶν οἱ ἐν Ἀθήναις μεμνημένοι διὰ τοῦ συναδέλφου των Παναγῆ Σκουζέ, ὅστις καὶ κατέβαλε τὴν δαπάνην τῆς ἀγορᾶς των, κομισθέντων διὰ πλοίου ὀλλανδικοῦ καὶ ἀποκρυβέντων εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν συνωμοτῶν.

Ἡ πυρῆτις κατεσκευάζετο εἰς τὴν Μονὴν Πεντέλης, σφαι-

Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸ 1821.

ραι δὲ ἐχύνοντο καὶ ἐδέοντο τὰ φυσέκια εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις μετόχι τῆς Μονῆς ταύτης, τὴν Ἀγίαν Δύναμιν. Τὰ πολεμφοδία δὲ ταῦτα κατεσκευάζοντο ὄχι μόνον φανερά, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰς προτροπὰς αὐτὰς τῶν Τούρκων, διότι ἐφαίνετο ὅτι ἦσαν προωρισμένα διὰ τὴν ἀμυναν τοῦ Κάστρου, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν—ὃ μὴ γένοιτο—ἦ ἀποδιώξις ἐκ τοῦ Μωριά τῶν ταραχοποιῶν στοιχείων κατέληγεν, ὅπως καὶ

ἄλλοτε, εἰς ἐπιδρομὴν, Ἑλλήνων αὐτὴν τὴν φορᾶν, κατὰ τῶν Ἀθηνῶν.

Κολλητὰ ὅμως εἰς τὸ Μετόχι τῆς Πεντέλης τότε ἦτο καὶ τὸ σπιτάκι τοῦ Ἀθηναίου Καπουτσιμάδη. Ὁ μοναδικὸς λοιπὸν καὶ ἀναντικατάστατος πυροτεχνίτης Παυλῆς ἐφάνη, ὅτι εἶχεν ἓν ἐλάττωμα: ἦτο δηλαδὴ βραδὺς εἰς τὴν ἐργασίαν του καὶ παρέδιδεν ὀλίγα ὀλίγα τὰ πολεμεφόδια εἰς τοὺς Τούρκους. Τὴν νύκτα ὅμως ἀνέπτυσσεν αὐτὸς ὅλην του τὴν δραστηριότητα καὶ διὰ μυστικῆς ὁπῆς παρέδιδεν ἄφθονα φουσέκια εἰς τὸν κεκρυμμένον ἐκεῖ Ἀθηναῖον.

Ἡ Ἀθηναϊκὴ οἰκογένεια Παυλίδου πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται πολὺ διὰ τὸν πρόγονόν της πυροτεχνίτην τοῦτον.

Ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Καπουτσιμάδη τὸ πρῶτ' παρελάμβανε τὰ φουσέκια ἢ κυρὰ Μανώλαινα τοῦ Μπινιάρη, ἡ ὁποία μαζὶ μὲ μπόγους ἀπλύτων ρούχων τὰ ἐφόρτωνεν εἰς τὸ γαϊδουράκι της καὶ τὰ ἐπήγαινε εἰς τὴν Καλλιρρόην, ὅπου τάχα, εἰς τὸν Βάθουλα, θὰ ἔπλενε τὰ ρούχα.

Ἐκεῖ ὁ πρὸς τοῦτο τεταγμένος Μενιδιάτης παρελάμβανε τὰ φουσέκια καὶ ἔφρευγε μὲ τὸν γαῖδαρόν του, μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε φέρει εἰς τὴν πόλιν πότε ξύλα, πότε μέλι, πότε ξύδι.

Ἐπίσης ἐγέμιζαν μπαροῦτι τζίτζες τοῦ κρασιοῦ, τὰς ὁποίας ὁ φιλέλλην ἐκ Νεαπόλεως τῆς Ἰταλίας ἱατρὸς καὶ ὑποπρόξενος τῆς Νεαπόλεως Καῖσαρ Βιτάλης ἀπέστειλεν εἰς τὸ Μενίδι διὰ τοῦ γυναικαδέλφου του· πολλακίς δὲ τὰς μετέφερε καὶ ὁ ἴδιος μεταβαίνων πρὸς ἐπίσκεψιν δῆθεν ἀσθενοῦντος χωρικοῦ.

Ὁ πολλὰς ἐκδουλεύσεις προσενεγκὼν εἰς τὸν Ἀγῶνα ἱατρὸς οὗτος ἀφῆκε δύο θυγατέρας, ὧν ἡ μία ἐνυμφεύθη τὸν δημοσιογράφον κατὰ τὸν ἀγῶνα καὶ Γερουσιαστὴν ἐπὶ Ὄθωνος Γεώργιον Ψύλλαν, ἡ δὲ τὸν σοφὸν Ἡπειρώτην ἱατρὸν Ἀλέξιον Πάλλην.

Καὶ εἶχον μὲν ἐμβάλει εἰς ἀνησυχίαν τοὺς Τούρκους αἰπερὶ ἀποστασίας τῶν Πελοποννησίων γνωσθεῖσαι φῆμαι, καὶ τινες μάλιστα ἤρχισαν νὰ θορυβοῦν εἰς τὰς ὁδοὺς, νὰ ὑβρίζουν καὶ νὰ ἀπειλοῦν, ἀλλὰ τότε οἱ Ἠγούμενοι τῶν Μονῶν Ἀττικῆς διὰ ν' ἀποδείξουν ὅτι μεριμνοῦν καὶ ἐνδια-

φέρονται ὑπὲρ αὐτῶν ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ δώσουν αὐθορμήτως μεγάλην ποσότητα σίτου ἀνὰ χίλια κοιλὰ οἱ τῆς Πεντέλης καὶ τῶν Ἀσωμάτων καὶ ἀνάλογα ὁ τοῦ Βρανᾶ Ἡγούμενος.

Ἐπίσης καὶ πολλοὶ νοικοκυραῖοι προσέφεραν διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τοῦ Κάστρου ἀναλόγως τοῦ εἰσοδήματός τῶν ποσότητας σίτου. Καὶ θὰ εἶπαν μεταξύ των: Τί νὰ τὸ κάμουν τὸ σιτάρι, ἀφοῦ τὸ νερὸν θὰ τοὺς τελειώσῃ πολὺ γρήγορα!

Καὶ δὲν θὰ εἶχαν ἄδικον νὰ σκεφθοῦν οὕτω, διότι ἡ μὲν Κλεψύδρα δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀναφανῆ, αἱ στέρναι τοῦ φρουρίου τὰς ὁποίας ὑπεχρεώθησαν νὰ γεμίσουν οἱ ραγιάδες, κατὰ συνοικίας, δὲν θὰ ἦσαν πηγαὶ ἀκένωτοι, τὸ δὲ μοναδικὸν φρέαρ τοῦ Ὠδείου, ὠχυρωμένου, ὡς γνωστόν, καὶ χρησιμεύοντος ὡς προπυργίου τοῦ Κάστρου, ταχέως θὰ ἐστέρρευε:

Διὰ τοῦ τεχνάσματος τῆς παροχῆς σίτου ἐφάνη ὅτι κατηνάσθη κάπως ἡ ἐξαγρώσις τῶν Τούρκων.

Ἐφθασεν ὁμως ἡ εἰδησις τῆς ἀποστασίας τῆς Λιβαδιᾶς.

Ἡ ἐξέγερσις τότε τῶν Τούρκων ὑπῆρξεν ἀκράτητος. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νὰ λάβουν ἔκτακτα καὶ ταχύτατα μέτρα.

*

Οἱ διέποντες τὰ κοινὰ τρεῖς Δημογέροντες οὕτως εἶχαν πληροφορηθῆ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἀκριβῶς δηλ. τὴν νύκτα τῆς 25^{ης} Μαρτίου τοῦ 1821 ἔφθασε μὲ πρόφασιν ἐμπορίας δι' ὕδραϊκοῦ πλοιαρίου ὁ φιλικὸς Νικόλαος Κοντόπουλος. Εὐθὺς ἐπεσκέφθη οὗτος τοὺς Δημογέροντας Ἀθηνῶν καὶ εὐηγγελίσθη εἰς αὐτοὺς τὴν πραγματοποιηθεῖσαν Ἀνάστασιν τοῦ Γένους.

Προσεκλήθη τότε ὁ Παναγῆς Ζαχαρίας καὶ ἤκουσε τὰς πληροφορίας τοῦ Κοντοπούλου, ὅστις ἔφυγε πάλιν.

Παρέλαβε μάλιστα καὶ δέκα τουφέκια, δοθέντα ὑπὸ τῶν Δημογερόντων ὡς ἀπαραίτητα εἰς αὐτόν.

Μετακαλοῦνται λοιπὸν τὴν ἐπιούσαν ἀνὰ δύο πρωτόγεροι

ἐκ τῶν χωρίων τῆς Ἀτικῆς καθορίζονται οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πολεμικῶν ὁμάδων ἐκάστου χωρίου ὁρίζεται τὸ Μενίδι ὡς τόπος γενικῆς συγκεντρώσεως καὶ ἡ 25^η Ἀπριλίου ὡς ἡμέρα τῆς γενικῆς κατὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἑξαφνικῆς ἐφόδου, ὅπως οἱ Τοῦρκοι, σπεύδοντες νὰ ἑξασφαλισθοῦν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, μὴ προφθάσουν νὰ κακοποιήσουν τοὺς κατοίκους.

Πρὸς τούτοις καλοῦνται εἰς σύσκεψιν οἱ μεμνημένοι τῆς πόλεως καὶ μετ' αὐτῶν καθορίζονται οἱ ὄπλαρχηγοὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων, οἱ ὁποῖοι εὐθὺς κατόπιν εἰδοποιοῦνται, ὅπως ἀθορύβως καὶ ἕνας ἕνας λάβουν τὴν πρὸς τὸ Μενίδι ἄγουσαν, ὅπου θὰ μεταβοῦν καὶ οἱ μέλλοντες νὰ ταχθῶσιν ὑπ' αὐτοὺς εἰδοποιούμενοι καὶ αὐτοὶ καὶ καθοδηγούμενοι καταλλήλως.

Ἄλλὰ ποῖα ἦσαν τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον οἱ Τοῦρκοι μετὰ τὰς ἐκ Λιβαδιᾶς εἰδήσεις;

Ἐν πρώτοις βοῶντες καὶ ἀπειλοῦντες περιεκύκλωσαν τὸ Βοϊβοδαλίκι.

Εἶναι ἀγνώριστοι πλέον. Ὁ ἀνατολικὸς χαρακτήρ, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει μέσον ὄρον ἀλλὰ μόνον ἀκρότητας, ἐκδηλοῦται τώρα ἐν ὅλῃ του τῇ ἀγριότητι.

— Εἰς τοὺς δρόμους δὲν λαμβάνονται σοβαραὶ ἀποφάσεις, φωνάζει εἰς αὐτοὺς ἐμφανιζόμενος ὁ Βοϊβόδας, οὔτε τὸ σπίτι μου, οὔτε ἡ αὐλή μου σᾶς χωρεῖ. Εἰς τὸν Μενδρεσέν! ἐκεῖ νὰ συναχθοῦμε ὅλοι τὸ πρῶτ' καὶ νὰ σκεφθοῦμε σοβαρῶς τί πρέπει νὰ κάμωμε.

Ἄλλοι διαμαρτυρόμενοι, ἄλλοι συμφωνοῦντες καὶ ὅλοι φωνάζοντες διελύθησαν τότε.

Οἱ Χριστιανοὶ ἑορτάζουν τὸ Πάσχα καὶ εἶναι ἡ 10^η Ἀπριλίου. Ὁ ἥλιος εἶναι πρὸς τὴν δύσιν του.

*

Τὸ πρῶτ' ἐμφανίζεται εἰς τὸν Μενδρεσέν ἡ ἐξῆς σκηνή: Εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς ἐπὶ προχείρου ἐξέδρας εἶναι στρωμένοι τάπητες.

Ἐπ' αὐτῶν κάθεται ὁ γεροντώτερος τῶν Ἀγάδων, ὅστις καὶ θὰ προεδρεύσῃ τῆς Συνελεύσεως. Ἐχει πλησίον του τὸν

Βοίβοδα, τὸν Μουφτῆν, τὸν Κατῆν, τὸν Δισδάρην τοῦ Κάστρου καὶ τὸν Σερδάρην τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως. Γύρω τῶν κάθονται οἱ Σοφτάδες τοῦ Μενδρεσέ, οἱ Χοτζάδες τῶν Τζαμιῶν, οἱ Δερβισάδες τῶν Τεκέδων καὶ οἱ ἐπισημότεροι καὶ πρεσβύτεροι τῶν Ἀγάδων. Ὅλοι σταυροπόδι.

Οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι, ἀφοῦ ἐγέμισαν ἀσφυκτικῶς τὴν αὐλήν, εἶναι στριμωγμένοι ἕως τὴν πόρταν τοῦ Μενδρεσέ, ἕξω κ' ἕξω.

Μία γενικὴ ἰαχὴ ἀκούεται πρῶτα, κατόπιν ἐκστομιζονται βλασφημίαι, ἀπειλαὶ καὶ κατάραι, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν μαζὶ μὲ τὸν κρότον τῶν ὄπλων, τὰ ὁποῖα κτυποῦν ἐπὶ τῆς λιθοστρώσεως, ἐν ἀληθινὸν πανδαιμόνιον.

Ὑψώνει τὰ χέρια του καὶ τὰ κινεῖ τώρα ὁ προεδρεύων μὲ τὴν κατάλευκον γενειάδα. Εἶναι τοῦτο σημεῖον, ὅτι ζητεῖ τὴν σιωπὴν τῶν ἄλλων διὰ νὰ ὁμιλήσῃ αὐτὸς.

Τότε νομίζει τις, ὅτι ὁ Μενδρεσές εἶναι ἔρρημος ἀνθρώπων.

Ἐκθίεται αὐτὸς μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἡλικίαν δι' ὀλίγων λέξεων τὰς πληροφορίας, ἃς ἔχουν οἱ ἐπίσημοι περὶ τῶν κινήματων μερικῶν λεμπέσηδων καὶ τοὺς φόβους προσβολῆς καὶ τῶν Ἀθηναίων ὑπ' αὐτῶν. Δὲν παραλείπει δὲ νὰ ὑποδείξῃ καὶ τὰς ὑπονοίας του, ὅτι πιθανὸν κάτι νὰ μαγειρεύεται καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ τέλος ζητεῖ τὴν γνώμην τῶν ἐπισήμων περὶ τοῦ πρακτέου.

Νέαι κραυγαὶ ἀκούονται μετὰ τὸ πέρας τῆς εἰσηγήσεώς του καὶ νέα σιωπὴ ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ Βοίβοδα, ὁ ὁποῖος λαμβάνει τώρα τὸν λόγον καὶ λέγει:

— Οἱ Μουσουλμάνοι τῆς Ἀττικῆς εἶναι λίγοι καὶ οἱ ἄπιστοι πολλοί. Ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ ἂν εἶναι θὰ εἶναι μέσα στὴ χώρα. Ἄλλο δὲν βλέπω παρὰ πρὶν προφτάσουν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τοὺς χωριάτες καὶ γίνουν ἕνα, νὰ πιαστοῦν οἱ καλύτεροι καὶ σημαντικώτεροι ἀπ' αὐτοὺς καὶ νὰ κλειστοῦν στὸ Κάστρο.

Δὲν τὸν ἀφίνει ὅμως ὁ Μουφτῆς—γνωστὸς χριστιανομάχος καὶ ἀπαίσιος ἄνθρωπος— νὰ τελειώσῃ καλὰ κινὰ τὸν λόγον του καὶ φωνάζει:

— Τί νὰ πιαστοῦν!... νὰ σφαγοῦν, νὰ σφαγοῦν πρέπει ὅλοι, ὅσοι μποροῦν νὰ σηκώσουν χερί κατὰ Μουσουλμάνου!

Αὐτὸ μάλιστα θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη γίνῃ ἀπ' τὴν ἴδια τὴ στιγμῇ, πού μᾶς ἦρθεν ἡ εἶδησι τῆς Λιβαδιᾶς.

Ὁ Κατῆς ὅμως σηκώνεται θυμωμένος καὶ φανερώνει ὅτι θὰ ὀμιλήσῃ. Εἶναι ἡ ὠραιότερα ἀνατολικὴ φυσιογνωμία ἀπὸ ὅσας ἐγνώρισαν αἱ Ἀθῆναι ὁ Χαλλῆλ Ἐφέντης αὐτός. Λεπτός, ὑψηλὸς καὶ γλυκύτατος ἄνθρωπος. Ἡ νοημοσύνη καὶ ἡ εὐγένειά του καταφαίνονται ἀπὸ κάθε του λέξιν, ἀπὸ κάθε του βλέμμα, ἀπὸ κάθε του κίνησιν. Κατάγεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔχει φήμην σοφοῦ.

Ὅλοι προσέχουν νὰ τὸν ἀκούσουν. Κάθεται λοιπὸν τότε καὶ λέγει:

— Ἄν ἀκουσα καλά, ὁ Μουφτῆς ἀπὸ δῶ συμβουλεύει νὰ σφάξωμε ὅλους τοὺς Ἀθηναίους Χριστιανοὺς ἀπὸ δεκαεσσάρων χρόνων ἕως ἑξῆντα.

— Αὐτὸ εἶπα!

— Γιὰ νὰ γίνῃ αὐτό, χρειάζεται ἀπὸ μέρους σου φετφάς. Τὸν δίνεις;

— Καὶ μὲ τὰ δυὸ μου τὰ χέρια.

— Ἐγὼ ὅμως δὲν δίνω ἰλάμι. Καὶ τότε ἡ σφαγὴ δὲν θὰ εἶναι νόμιμος. Καὶ τότε θὰ δώσετε σεῖς οἱ ἄλλοι, καὶ πρὸ πάντων ἐσὺ Μουφτῆ ποῦ εἶσαι ὁ ἐξηγητῆς τοῦ Ἱεροῦ Νόμου λόγον, γιὰ τὴν καταστροφὴ ἑνὸς τόπου πού ἀνήκει στὸν Πατισάχ, καὶ γιὰ τὴν νέκρωσι τῶν χειρῶν ποῦ μᾶς τρέφουν καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ καὶ γιὰ τὸν φόνο ἀνθρώπων ἀθῶων.

— Πῶς ἀθῶων;!, γιὰτί ἀθῶων;!... Θάνατος εἰς τοὺς ἀπίστους!

Ἦκούσθησαν φωναὶ πανταχόθεν.

Σηκώνεται τότε καὶ τεντώνει τὸ κορμί του ἀξιοπρεπῶς ὁ Κατῆς καὶ φωνάζει:

— Γιὰ μένα, ὅσο πού νὰ ἰδῶ τὴν παραμικρὴν ὑποπτὴ κίνησιν των εἶναι ἀθῶοι. Παρὰ νὰ σκοτώσετε ἄοπλα ἀρνιά ἐτοιμαστῆτε νὰ χτυπήσετε τοὺς λύκους ἂν κατέβουν πρὸς τὰ ἐδῶ. Θέλετε νὰ σκοτώσετε τοὺς γείτονάς σας καὶ τοὺς γνωρίμους σας; σκοτῶστέ τους. Ἐγὼ φεύγω, καὶ τώρα εὐθὺς μάλιστα, κι' ἀπὸ δῶ κι' ἀπ' τὴν Ἀθήνα σας.

Τότε ὁ γέρο - πρόεδρος ἐπιβάλλει σιωπὴν καὶ φωνάζει:

—Ήσυχάστε παιδιά. Ἄς ποῦμε γιὰ μιὰ στιγμή πὼς ἀκούμε τὸν Κατή. Ἀλλὰ δὲν φτάνει. Κατή μου, νὰ μᾶς λὲς μονάχα τὸ ὄχι, πρέπει νὰ μᾶς λὲς καὶ τὸ ναί! Δηλαδή δὲν φτάνει νὰ μᾶς πῆς τί δὲν πρέπει νὰ κάνουμε, πρέπει νὰ μᾶς πῆς καὶ τί πρέπει νὰ κάνουμε. Λοιπὸν νὰ σὲ ἀκούσωμε, Κατή Ἐφέντη μου.

Καὶ ἐγέλασε.

Ὁ Κατῆς δὲν ἐταράχθη διόλου ἀπὸ τὸ τέχνασμα αὐτὸ τοῦ γέρο - Ἄγᾶ καὶ ἀπήντησε μεγαλοφώνως καὶ ἀργὰ ἀργά:

—Ἐχει δίκιο ὁ Ἄγᾶς. Αὐτὸ τόσην ὥρα σκέπτομαι κ' ἐγώ, καὶ μάλιστα τὸ ἐσκεφθήκα πρὶν ν' ἀνοίξω τὸ στόμα μου νὰ σᾶς πρωτομιλήσω· ὅτι ἔχω καθήκον νὰ σᾶς πῶ τὴν γνώμην μου τί πρέπει νὰ γίνῃ. Λοιπὸν, σήμερα θὰ λάβω ὅσας πληροφορίας μοῦ χρειάζονται. Τὸ βράδυ θὰ προσευχηθῶ, θὰ σκεφθῶ καὶ τὸ πρωὶ τὴν ἴδια ὥρα θὰ μαζευθοῦμε πάλι ἔδῳ νὰ πάρωμε μιὰν ὀριστικὴν ἀπόφασιν. Καὶ ἂν τὰ πράγματα εἶναι, ὅπως μερικοὶ τὰ ὑποπεύονται, τότε σᾶς παραχωρεῖ πρῶτα ὁ Μουφτής τὸν φεφᾶ καὶ ὕστερα καὶ ἐγὼ τὸ ἱλάμι μου· ἂν ὅμως αὐτὰ εἶναι ἀπλὲς ὑποψίες χωρὶς καμμιὰ πραγματικὴ ἀλήθεια, τότε ἡσυχάζομε στὰ κονάκια μας καὶ στὸ Κάστρο μας, πού πολὺ καλὰ ἐκάμαμε γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ νὰ τὸ ἐφοδιάσωμε μὲ σιτάρι, μὲ νερὸ καὶ μὲ μπαροῦτι.

Εἶπε καὶ φεύγει μὲ βῆμα ἀξιοπρεπὲς καὶ ἐπίσημον, μὴ περιμένων ἀπάντησιν, τῆς ὁποίας δὲν ἔχει ἀνάγκην, διὰ νὰ κανονίσῃ τὰ καθήκοντά του.

Τὸν ἀκολουθοῦν τότε ὁ φρούραρχος, ὁ ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς καὶ οἱ διάφοροι διαβασμένοι. Ὑστερα ὀλίγον κατ' ὀλίγον διαλύονται καὶ οἱ ἄλλοι καὶ τελευταῖοι φεύγουν κρυφουβεντιάζοντες ὁ Μουφτής καὶ ὁ Βοίβοδας.

*

Τὴν νύκτα στέλλει καὶ προσκαλεῖ εἰς τὸ κονάκι του ὁ Κατῆς τοὺς τρεῖς Δημογέροντας. Ἐκθέτει εἰς αὐτοὺς τὰ λεχθέντα εἰς τὸν Μενδρεσέν, τοὺς φόβους τού, ὅτι δὲν θὰ ἤμπορέσῃ περισσότερον νὰ κρατήσῃ τοὺς ἑξαγριωθέντας

Μουσουλμάνους, προσθέτει ὅτι ἔχουν καὶ κάποιον δίκαιον, διότι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὀλοένα φθάνουν. εἰδήσεις ἀποστασιῶν, ὅτι εἶτε εἶναι ἔνοχοι εἶτε μή, εἶτε εἶναι ἐν γνώσει τῆς ἐνοχῆς τῶν ἄλλων εἶτε μή, εἶτε εἶναι εἰς θέσιν νὰ κάμουν τὸ κακὸν εἶτε ὄχι, οἱ Ἀθηναῖοι θὰ πληρώσουν μὲ τὴν ζωὴν των τὴν ἀπιστίαν τῶν ὁμοθρήσκων των, ἂν δὲν δείξουν οἱ Δημογέροντες των φρόνησιν καὶ πρὸ παντὸς εἰλικρίνειαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηριζόμενος νὰ δυνηθῇ νὰ βοηθήσῃ καὶ αὐτοὺς καὶ τὸν τόπον. Καὶ εἰς τὸ τέλος τοὺς ἐρωτᾷ:

— Ποῦ εἶναι ὁ Μητροπολίτης σας;

— Οὔτε ξέρομε, ἀπαντοῦν καὶ οἱ τρεῖς.

Καὶ τότε τοὺς λέγει μὲ καταφανῆ θλιψίν:

— Ἐγὼ ὅμως τὸ γνωρίζω καὶ εὐτύχημα εἶναι, ὅτι τὸ ἔγραψαν εἰς ἐμένα καὶ δὲν τὸ γνωρίζουν ἀκόμη οἱ ἄλλοι. Ὁ Μητροπολίτης σας εἶναι στὴ Λιβαδιὰ μαζὶ μὲ τὸν Θανάση Διάκο, πὸν ἐσήκωσεν ἐκεῖ ἀποστασία. Μαζὶ μὲ τὸν Μητροπολίτη σας εἶναι καὶ ὁ Δεσπότης ἀπ' τὸ Ταλαντονῆσι, ὁ Νεόφυτος — πατριώτης σας εἶναι αὐτὸς — καὶ ὁ Δεσπότης τῶν Σαλώνων ὁ Ἡσαΐας ποῦ κάνει τὸ πρωτοπαλλήκαρο. Νὰ ποῦ εἶναι! Θὰ πῆτε φταίμε ἐμεῖς; Μπορεῖ ὄχι, μπορεῖ καὶ ναί!

Καὶ τότε μὲ αὐστηρότητα τοὺς λέγει:

— Μὲ ἀκούσατε. Θέλω τώρα ν' ἀκούσω κ' ἐγὼ ἐσᾶς. Νὰ μοῦ ἐκθέσετε μὲ εἰλικρίνειαν καὶ μὲ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ τί γνωρίζετε καὶ τί σκέπτεσθε πῶς θὰ γίνῃ στὸν τόπο σας.

Τότε οἱ Δημογέροντες τὸν διαβεβαίουν, ὅτι «αὐτὰ ποῦ ἀκούσθηκαν διὰ μερικὲς παρεκτροπὲς ἀτάκτων καὶ κακοτρόπων ἀνθρώπων, αὐτὰ γνωρίζουν καὶ αὐτοί· ἀλλ' ὅτι δὲν βλέπουν νὰ ἔχουν αὐτὰ καμμιά σχέσι μὲ τὸν τόπο, ποῦ ζῆ ἡσυχος καὶ εὐχαριστημένος ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς κυρίου του».

— Καὶ τὴν κίνησι, ποῦ παρατηρεῖται στὰ χωριά, πῶς τὴν ἐξηγεῖτε;

— Θὰ εἶναι ἀπ' τὴν ἀνησυχία των πῶς νὰ προφυλαχθοῦν ἀπ' τοὺς λεμπέσηδες

— Δυστυχησμένοι! σᾶς ξέρω γιὰ καλοὺς, σοβαροὺς καὶ

τιμίους ἀνθρώπους, χρεωστῶ νὰ σᾶς πιστέψω, ἀλλὰ ξέρω πὼς εἶναι μερικαὶ περιστάσεις, πὺν δὲν μπορεῖ κανεὶς παρὰ νὰ πῆ ψέματα. Καὶ φοβοῦμαι πὼς βρίσκεσθε σὲ μιὰ τέτοια περίστασι. Ἐγὼ ἐν τούτοις θέλω νὰ σᾶς πιστέψω. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως αὐτό, πρέπει νὰ σᾶς πιστέψουν καὶ οἱ ἄλλοι. Ἐγγυᾶσθε μὲ τὸ κεφάλι σας, πὼς οἱ ραγιαδες τῆς Ἀθήνας δὲν θὰ σηκωθοῦν;

Καὶ χαμηλώνει τὰ μάτια του, διὰ νὰ τοὺς δώσῃ τὴν στιγμή, ἢ ὁποῖα τοὺς χρειάζεται νὰ συνεννοηθοῦν.

Ἐκυττάχθησαν τότε οἱ τρεῖς των καὶ ἀπήντησαν μὲ μιὰ φωνή:

— Ἐγγυώμαστε.

— Πολὺ καλὰ πηγαίνετε. Καὶ νὰ εἶσθε ἔτοιμοι γιὰτι θὰ σᾶς φωνάξω. Θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς σώσω, καὶ ἂν τὰ πράγματα ἔλθουν ἀλλιῶς, τότε ἐκεῖ, πὺν θὰ χαθῶ ἐγὼ, χαθῆτε καὶ σεῖς.

Καὶ λέγουν τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Δημογέροντος:

« Ἐμεῖς δέ, μολονοποῦ γνωρίζαμε τὰ πράγματα, εἶπαμε μεταξὺ μας, ὅτι, παρὰ νὰ χαθοῦν τρεῖς ὡς τέσσερες χιλιάδες Χριστιανοί, κάλλιο ἂς χαθοῦμε ἑμεῖς. Καὶ ἔτσι ἀποφασίσαμε νὰ δεχθοῦμε τὴν ἐγγύησιν αὐτή ».

*

Ἀπὸ πολὺ πρῶτῃ βουτίζουν τὰ σοκάρια τῆς Ἀθήνας ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι διευθύνονται εἰς τὸν Μενδρεσέν. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτούς, πρὸς μεγαλυτέραν ἐπίδειξιν, ἔρχονται καβάλλα καὶ ἀκολουθεῖ ἀπὸ πίσω ὁ Ἀράνης των, πὺν θὰ κρατήσῃ τὸ ἄλογό των ὅταν θὰ ξεπεζεύσουν.

Ἄν ὁ Κατῆς ὅμως, ὅπως εἶπεν, ἐσκέφθη τὴν νύκτα, ὁ Μουφτῆς κατέγινε νὰ γράψῃ τὸν φετρά, τὸν ὁποῖον, ἀρχομένης τῆς νέας διασκέψεως, παραδίδει ἐπιδεικτικῶς εἰς τὸν Βοῖβοδα.

Ἀλλὰ σηκώνεται τώρα ἀπὸ τὴν θέσιν του προσβεβλημένος ὁ Κατῆς, διὰ τὴν ἐξευτελίζουσαν τὴν ἐντολήν, ἣτις τῷ εἶχε δοθῆ, πρᾶξιν αὐτὴν τοῦ Μουφτῆ:

— Καὶ μὲ τί κιτάπι ἔδοσες ἐσὺ τὸν φετρά;

— Τὸν ἔδοσα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

— Ἄν ἐσὺ ἔχῃς τέτοιους φετράδες μὲ τὸ ὄνομα τάχα τοῦ Θεοῦ, ἐγὼ ἰλάμι τέτοιο δὲν ἔχω. Νὰ στοχασθῆς καὶ σὺ καὶ ὅσοι ἄλλοι τύχη νὰ ἔχετε τὴν γνώμη του, πῶς ἔχομε, ὅπως σᾶς εἶπα καὶ χθές, Δοβλέτι, καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ δώσῃ ἔπειτα λόγο στὸν Πατισάχ; Φοβᾶστε πῶς οἱ ραγιαδες μπορεῖ νὰ σηκωθοῦν; ἄς πῶ γιὰ μιὰ στιγμή πῶς κ' ἐγὼ τὸ φοβᾶμαι. Λοιπὸν νὰ στείλωμε νὰ φωνάξωμε τοὺς Κοτζαμπασῆδες νὰ μᾶς ἐγγυηθοῦν μὲ τὸ κεφάλι τους γιὰ τὴν ἡσυχία τοῦ τόπου. Ἄν μᾶς ἐγγυηθοῦν νὰ ἡσυχάσωμε πρὸς τὸ παρόν, ἂν ὄχι, τότε τὸ ἰλάμι σὲ μιὰ στιγμή τὸ γράφω καὶ σᾶς τὸ δίνω.

Καὶ ἔβγαλε τὴν καλαμαριά ἀπ' τὸ ζωνάρι του, ἐπιδείξας αὐτήν.

— Ἄς τοὺς φωνάξωμε, εἶπεν ὁ προϊστάμενος τῆς συνελύσεως. Δὲν χάνομε τίποτε. Μπορεῖ νάχη καὶ δίκιο ὁ Κατῆς.

Ἐπῆρε τότε θυμωμένος ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Βοΐβοδα τὸν φετρά του ὁ Μουφτής, ἐνῶ ὁ Δισδάρης τοῦ Κάστρου ἔστειλε τὸν Σερδάρη νὰ φέρῃ τοὺς Δημογέροντας.

Οἱ Τοῦρκοι τῶρα διηρημένοι εἰς διαφόρους μικροὺς ὁμίλους συζητοῦν καὶ χειρονομοῦν. Ἄλλὰ δὲν ἐπέρασαν πολλὰ στιγμαί, ὅταν ἐφάνησαν νὰ ἔρχωνται ἀπὸ τὸ Κουσέγιο τῆς γειτονικῆς Μεγάλης Παναγίας οἱ τρεῖς Δημογέροντες, μὲ φαινομενικὴν ἡρεμίαν καὶ ὄχι προκλητικὴν ἀξιοπρέπειαν.

Ἡ σιωπὴ ἐπεβλήθη καὶ οἱ Δημογέροντες ἐστάθησαν ὀρθοὶ πρὸ τῆς ὁμάδος τῶν ἐπισήμων, οἵτινες ἐκάθισαν πάλιν σταυροπόδι ἐπάνω σὲ σιτζαντέδες, τοὺς ὁποίους πρὸς τοῦτο εἶχαν στρώσῃ οἱ σοφτάδες τοῦ Μενδρσεέ.

Τότε ὁ Βοΐβοδας λέγει πρὸς αὐτούς:

— Τὸ τί συμβαίνει γύρω μας καὶ πὶὸ μακρὰ ἀπ' τὴ χώρα μας τὸ ἀκούσατε καὶ τὸ ξέρετε βέβαια καὶ σεῖς, ἴσως καὶ πὶὸ καλὰ μάλιστα ἀπὸ μᾶς.

Διὰ κινήσεως καταλλήλου τῆς κεφαλῆς, τῶν χειρῶν των καὶ μορφασμοῦ ὑπέδειξαν τότε αὐτοί, ὅτι δὲν γνωρίζουν τίποτε.

— Μὴ μιλάτε ἀκόμα· δὲ σᾶς ρωτῶ, οὔτε μὲ μέλει γι' αὐτό.

Ἐκεῖνο ποῦ σᾶς ρωτῶ καὶ θέλω γὰ μοῦ ἀπαντήσετε σ' αὐτὸ ὀρθὰ κοφτὰ εἶναι τοῦτο: Ἐγγυώσατε σεῖς μὲ τὸ κεφάλι σας πῶς οἱ ραγιαδες τῆς Ἀθήνας δὲ θὰ σηκώσουν χέρι ἀπάνω μας;

— Μάλιστα! Ἐγγυώμαστε! Ἀπήντησαν καὶ οἱ τρεῖς μὲ θάρρος καὶ μὲ φωνὴν ὥστε νὰ ἀκουσθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

— Προσέξτε! φωνάζει εἰς αὐτούς, ἀπειλητικῶς τώρα ἐγειρόμενος, ὁ Κατῆς. Ἐγὼ ποῦ εἶμαι ἢ ἀφορμὴ τῆς σωτηρίας ὄλων σας, ἐγὼ θὰ εἶμαι ἐκεῖνος ποῦ θὰ τραβήξω τὸ σκοινὶ τῆς κρεμάλας σας, ἂν λέτε ψέματα.

— Τί κρεμάλα! λέγει ὁ Μουφτῆς—κατακίτρινος ἀπὸ τὸν θυμὸν του καὶ τρέμων.— Καὶ τὰ σκυλιὰ θὰ συχαθοῦν νὰ φάνε τὰ κομμάτια σας.

— Ἐγγυώμαστε! ἐπαναλαμβάνουν πάλιν καὶ οἱ τρεῖς.

— Λοιπόν, φωνάζει τότε ὁ Βοΐβοδας, ἀπὸ δῶ ἴσια καὶ στὸ Κάστρο. Ἐκεῖ θὰ μείνετε πρὸς τὸ παρὸν κρατημένοι καὶ ὕστερα βλέπομε.

Καὶ λέγει τὸ χρονικὸν τοῦ Δημογέροντος:

«Ἐτότες καθὼς ἦταν ὅλοι οἱ Τοῦρκοι ὀπλισμένοι μᾶς ἔβαλαν εἰς τὴν μέση καὶ μᾶς ἐσήκωσαν στὸ Κάστρο».

Ἐνῶ τοὺς ἐπήγαιναν κάποιος Τοῦρκος ἀπὸ τοὺς φανατικωτέρους ἐπυροβόλησεν ἐναντίον των, ἀλλ' ὁ πλησίον του, ἐννοήσας τὴν πρόθεσίν του, ἐσκούντησε τὸ χέρι του καὶ τὸ βόλι ἐπῆρε ἄλλην διεύθυνσιν.

Ὅλοι τὸν κατέκριναν τότε καὶ τὸν καθησύχασαν συγχρόνως.

Εἰς τὸν δρόμον ὅμως ὅσους σημαντικούς ὀπωσδήποτε ἔτυχε νὰ συναντήσουν τοὺς συνελάμβαναν καὶ τοὺς ἔλεγαν: «Πηγαίνετε καὶ σεῖς μὲ τοὺς Κοτζαμπασηδες σας».

*

Εἶναι ἡ 12^η Ἀπριλίου: ἡ Τρίτη τῆς Λαμπρᾶς καὶ ὥρα 2 μ. μ.

Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τοὺς ἐν τῇ πόλει διὰ τὰς συλλήψεις αὐτάς.

Ἄλλὰ τί συνέβαινε εἰς τὰ χωρία τῆς Ἀττικῆς;

Μετὰ μεγάλης μυστικότητος ὠρίσθησαν οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τὰ παλληκάρια, τὰ ὅποια θὰ τοὺς ἀκολουθήσουν τὴν νύκτα τῆς 24^{ης} Ἀπριλίου μὲ διευθύνειν πρὸς τὸ Μενίδι. Ἐπίσης ἐκ τῆς πόλεως εἶχον ὀρισθῆ οἱ πολεμισταί, ἕνας ἕνας δὲ καὶ αὐτοὶ ἐχάνοντο, διευθυνόμενοι ἐπίσης εἰς τὸ Μενίδι, ὅπου εἶχαν ἀποκρυβῆ καὶ τὰ ὄπλα των. Ἐπίσης ἐκ τῶν περιχώρων ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς μετάβασιν διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

Ἦρχισαν λοιπὸν ἐκ διαφόρων σημείων τῆς Ἀττικῆς καταφθάνοντες εἰς τὸ Μενίδι τὴν νύκτα τῆς 24^{ης} Ἀπριλίου οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.

Ἦσαν ὀπλισμένοι μὲ ὄπλα διαφόρων συστημάτων, σημάτων καὶ μεγεθῶν.

Ἄλλοι ἔχουν μόνον κουμποῦρες, ἄλλοι μαχαίρια, ἄλλοι λοστούς, ἄλλοι σοῦβλες, ἀξίνες, τσάπες καὶ τσεκούρια, καὶ ἄλλοι τέλος μόνον ρόπαλα. Μερικὰ κοπέλλια μάλιστα ἔβγαλαν καὶ τὰ στηρίγματα τῶν δένδρων. Ἐνας πελώριος ἐργάτης ἀπὸ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς μὲ ἕνα κορμὸν δένδρου εἰς τὸν ὅμον φαίνεται σὰν Ἡρακλῆς.

Εἶναι ὅλοι χίλιοι διακόσιοι.

Ἡ γενικὴ ὁμως κίνησις τῆς ἑσπέρας τῆς 24^{ης} Ἀπριλίου ἔγινε γνωστὴ εἰς τοὺς Τούρκους τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνας κατόπιν τοῦ ἄλλου ἤρχοντο περίτρομοι καὶ λαχανιασμένοι ὅσοι Τούρκοι ἔτυχε νὰ εὐρίσκωνται εἰς διάφορα κτήματα τῆς Ἀττικῆς.

Σπεύδουν τώρα οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, μεταφέροντες ὅλας των τὰς προμηθείας καὶ τὰ τιμαλφῆ. Εἶναι μερικοὶ δύσπιστοι ἀκόμη χαρακτηρίζοντες τὴν ἀποστασίαν ὡς ἐπιδρομὴν λεμπέσηδων ἐνωθέντων μετὰ τῶν ἀτιθάσων ἀνέκαθεν χωρικῶν τοῦ Μενιδιοῦ. Αὐτοὶ καταφεύγουν εἰς τὰ Προξενεῖα, ἐνῶ ἄλλοι μένουσι τελευταῖοι διὰ νὰ διαρπάσουν σπίτια Χριστιανῶν, ἰδίως τῶν προεστώτων καὶ τῶν συλληφθέντων μετ' αὐτῶν καὶ νὰ κακουργήσουν κατ' ἀόπλων Ἀθηναίων, γυναικῶν καὶ παιδίων, νὰ βάλουν φωτιὰ σὲ ἀποθήκας, σὲ μαγαζιά καὶ νὰ φύγουν.

Πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων καταφεύγουν περίτρομοι εἰς τὰ Προξενεῖα.

*

Ἐξημέρωσεν ἡ 25^η Ἀπριλίου. Ὁ ἥλιος σήμερα μὲ ἔξαιρετικὴν ἔντασιν φωτολούζει τὸν Ὑμηττὸν καὶ ροδίζει τὴν Σαλαμίνα.

Εἰς τὰς πύλας ἔχουν ταχθῆ ὡς φρουροὶ οἱ Ἀρβανιτᾶδες τοῦ Σερδάρη, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀρχίζουν νὰ φεύγουν βλέποντες ὅτι θὰ χαθοῦν ὑπερασπιζόμενοι τοὺς Τούρκους Ἀγάδες, πρὸς τοὺς ὁποίους οὐδεὶς δεσμὸς πλὴν τοῦ συμφέροντος τοὺς συνδέει.

Μένουν μόνον οἱ τακτικοὶ φύλακες τῶν πυλῶν.

Ἀλλὰ τώρα ἕνας Ἀθηναῖος τῶν περιχώρων πηδᾷ ἀπὸ τὴν πύλην τῆς Βασιλοπούλας — τοῦ Ἀδριανοῦ — μὴ οὔσαν ἐν πλήρει χρήσει πλέον. Σπεύδουν δύο φύλακες, ἀλλὰ φονεύεται ὁ ἕνας καὶ φεύγει ὁ ἄλλος.

Τώρα ὁ πρῶτος αὐτὸς ἐπαναστάτης τῶν Ἀθηνῶν—εἶναι ὁ ἱπποτικὸς Μῆτρος Σαρκουδίνος—ἀνοίγει τὴν πλησίον πόρταν τῶν Μεσογείων—τῆς Μπουμπουνίστας ὀνομαζομένην διὰ τὴν παρ' αὐτὴν θορυβώδη κρήνην—οἱ φύλακες τῆς ἔχουν φύγει ἤδη καὶ εἰσέρχονται οἱ ἐλευθερωταί, ἐνῶ ἄλλοι πηδοῦν ἀπὸ διάφορα ἄλλα σημεῖα τοῦ τείχους τοῦ 1778.

Ψάλλεται δοξολογία εἰς τὸν καθεδρικὸν τότε ναὸν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τῆς Παλαιᾶς Ἀγορᾶς καὶ εὐθὺς κατόπιν ἡ Ἀκρόπολις πολιορκεῖται. Οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις παρατηροῦν κάτω τοὺς πολιορκητάς. Καὶ ἀρχίζουν νὰ τοὺς ἀναγνωρίζουν. Καὶ τοὺς φωνάζουν κατ' ὄνομα καὶ ἀκούουν τὰς ἀπαντήσεις των, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς καὶ περιεσώθησαν κατὰ παράδοσιν.

Καὶ ἡ μὲν ἀναγνώρισις τῶν χωρικῶν κολλήγων των γίνε-ται εὐχερῶς, ἀλλ' ὅχι καὶ ἡ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως.

Διότι οἱ Τούρκοι ἐγνώριζαν αὐτοὺς διηρημένους εἰς τέσσαρας κοινωνικὰς τάξεις—ἄρχοντας, νοικοκυραῖους, παζαρί-τας καὶ ξωτάρηδες—καὶ μὲ εὐδιάκριτον διαφορὰν εἰς τὴν ἐνδυμασίαν, τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἐν γένει ἐμφάνισιν.

Τώρα φοροῦν ὅλοι τὴν πουκαμίσαν τῶν χωρικῶν, μὲ ζωνάρι καὶ οἱ περισσότεροι μαντῆλι μαῦρο στὸ κεφάλι. Καὶ τὸ περιεργότερον πάντων: Εἶναι οἱ πλεῖστοι ὠπλισμένοι. Ἔχουν καὶ σημαίαν!

Εἶναι τροποποιήσις τοῦ ὑποδείγματος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ὅπως συνέβη εἰς τὰς πλείστας ἑλληνικὰς χώρας αἱ ὁποῖαι ἐπανεστάτησαν. Ἡ σημαία αὐτή, ἡ ὁποία τὴν ἐπιούσαν ὑψώθη εἰς τὸ Διοικητήριον, εἶναι λευκή· κόκκινος σταυρὸς τὴν διαιρεῖ εἰς τέσσερα τμήματα. Ἐπάνω ἀριστερὰ εἶναι μία γλαυξ—τί ἄλλο;— δεξιὰ δύο ὀφθαλμοί, χωρὶς μέρους τοῦ προσώπου, ὅπως εἰς τὸ ὑπόδειγμα· τὸ κάτω μέρος καλύπτουν αἱ λέξεις «ἦ τὰν ἦ ἐπὶ τάν», ὀπίσω δὲ ὑπάρχουν αἱ δεξαεὺς ἐρυθραὶ γραμμαὶ τῶν Φιλικῶν, ἀφήνουσαι μεταξὺ τὰς δεκαεὺς ἄλλας λευκὰς ταινιώδεις κενότητας.

Αἱ Ἀθηναὶ ἐπανεστάτησαν.

Δὲν ἀναγνωρίζουν πλέον αὐθέντας καὶ κυρίαρχους.

Πολλοὶ αἰῶνες ποικιλομόρφου δουλείας ἐξαφανίζονται σήμερον.

Αὐτὸ ἠθέλησεν ὁ Θεός. Αὐτὸ θὰ ἠθέλησαν καὶ οἱ θεοὶ τῆς «χώρας τῶν Σοφῶν».

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

